

การพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่น

Development of a Safe Social Media Usage Curriculum for Older Adults
in Local Communitiesปิยภัทร โกษาพันธุ์¹ อัจฉริยา เหล่าศิริ¹ กชกร เจตินัย¹ และปิยกนิษฐ ชิตวนิช²Piyapat Kosapan¹, Atchariya Laosiri¹, Kotchakorn Jetinai¹ and Piyakanit Chotivanich²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดียของผู้สูงอายุในชุมชน 2) ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยให้สอดคล้องกับบริบทผู้สูงอายุ และ 3) ทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว การวิจัยเป็นแบบวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามหลักสูตร แบบทดสอบความรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มไม่อิสระกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุมีปัญหาในการใช้เครื่องมือ การรู้เท่าทันข่าวปลอม และการจัดการรหัสผ่าน โดยมีความต้องการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการสื่อสาร การรับข่าวสาร และความบันเทิง ใช้งานเป็นประจำทุกวันผ่านสมาร์ทโฟน โดยแพลตฟอร์มหลัก ได้แก่ ไลน์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ และดีด็อก 2) ผลการออกแบบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย การใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างภาพโดยไม่ใช้ข้อมูลส่วนตัว โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร การใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย ผู้สูงอายุ ชุมชนท้องถิ่น

¹คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, Faculty of Industrial Technology, Ubon Ratchathani Rajabhat University

²คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: กชกร เจตินัย, kotchakorn.j@ubru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 23 พฤษภาคม 2569 วันที่แก้ไขบทความ (Revised) 30 มิถุนายน 2569 วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 1 กรกฎาคม 2569

ABSTRACT

This research aimed to: 1) examine the problems, needs, and social media usage behaviors of older adults in the community; 2) design and develop a safe social media usage curriculum tailored to the context of older adults; and 3) implement and evaluate the developed curriculum. This study employed a research and development (R&D) approach. The sample consisted of 30 older adults, selected through purposive sampling. The research instruments included a set of questionnaires, the developed curriculum, a knowledge test, and a satisfaction assessment form. Data were analyzed using descriptive statistics as frequency, percentage, mean, and standard deviation, and Dependent Samples t-test.

The results revealed that: 1) older adults experienced difficulties in using digital tools, identifying fake news, and managing passwords. They expressed a need to use social media for communication, information access, and entertainment, with daily usage primarily via smartphones. The main platforms used were LINE, Facebook, YouTube, and TikTok; 2) the developed curriculum consisted of safe social media usage and the application of artificial intelligence for image creation without using personal data. The curriculum development components comprised concepts and principles, objectives, structure and content, learning activity process, measurement and evaluation. An expert assessment validated that the curriculum was appropriate and aligned with the needs of older adults; and 3) the implementation results indicated the participants' learning achievement mean after the intervention was significantly higher than that before the invention at the .05 level, and they reported the highest level of satisfaction with the curriculum.

Keywords: Curriculum Development, Safe Social Media Usage, Older Adults, Local Community

ภูมิหลัง

ในยุคดิจิทัลปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย ทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบใหม่ (Kemp, 2024, p. 3) การเติบโตอย่างรวดเร็วของแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ยูทูบ (YouTube) และติ๊กต็อก (TikTok) ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าดังกล่าวก็มาพร้อมกับความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ การเผยแพร่ข่าวปลอม (Fake News) การหลอกลวงออนไลน์ (Online Scam) และการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่อาจมีข้อจำกัดด้านทักษะดิจิทัล (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565, หน้า 56–57)

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) ซึ่งส่งผลให้สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลได้อย่างมีคุณภาพและปลอดภัย จึงเป็นประเด็นสำคัญทั้งในเชิงสังคมและเชิงนโยบาย ผู้สูงอายุจำนวนมากเริ่มใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการติดต่อกับครอบครัว การรับข่าวสาร และการสร้างความบันเทิง แต่ในขณะเดียวกันก็เผชิญกับปัญหา เช่น การใช้งานอุปกรณ์ไม่คล่อง การลืมรหัสผ่าน การไม่สามารถแยกแยะข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และการตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงทางออนไลน์ (Nguyen, Büchi, & Geber, 2024, pp. 3658, 3671) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างทางดิจิทัล (Digital Divide) ระหว่างวัย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

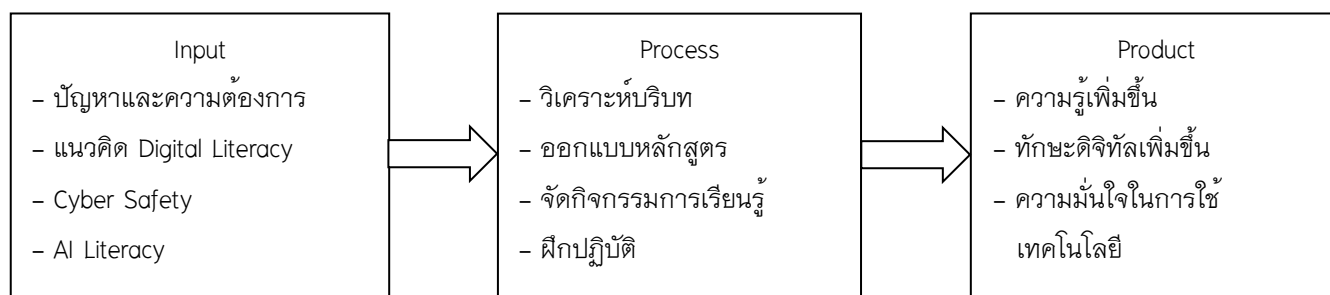
แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) และความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber Safety) จึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล โดยการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ไม่ได้หมายถึงเพียงการใช้งานเทคโนโลยี

เท่านั้น แต่รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงวิเคราะห์ ประเมิน และใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ ขณะที่ความปลอดภัยทางไซเบอร์ เน้นการป้องกันความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางออนไลน์ เช่น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว การสร้างรหัสผ่านที่ปลอดภัย และการระมัดระวังการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (UNESCO, 2025, p. 59) งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงวัยสามารถพัฒนาทักษะดิจิทัลได้ หากได้รับการส่งเสริมผ่านการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทและลักษณะการเรียนรู้ของตนเอง (Tsai, Shillair, & Cotten, 2017, pp. 47–48) แม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของผู้สูงวัย แต่ส่วนใหญ่เน้นการประเมินทักษะหรือโปรแกรมฝึกอบรมเฉพาะด้าน ยังขาดหลักสูตรที่บูรณาการการใช้โซเชียลมีเดีย ปลอดภัยไซเบอร์ และการใช้ AI อย่างรับผิดชอบในบริบทชุมชนไทย

ในระดับชุมชนท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการสนับสนุนทางสังคม การพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัยจึงควรออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยคำนึงถึงความต้องการจริงของผู้เรียน ระดับทักษะพื้นฐาน และรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น การฝึกปฏิบัติจริง (Hands-on Learning) การเรียนรู้แบบกลุ่ม และการใช้สถานการณ์จำลองจากชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ การบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ในการสร้างสื่อการเรียนรู้โดยไม่ใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความปลอดภัยในการเรียนรู้

นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เป็นกระบวนการที่เหมาะสมในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา เนื่องจากสามารถพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดการวิจัย

ตั้งแต่การศึกษาปัญหาและความต้องการ การออกแบบและพัฒนา การทดลองใช้ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้หลักสูตรที่ได้มีความสอดคล้องกับบริบทจริงและมีประสิทธิภาพในการใช้งาน การประเมินผลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนยังเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนคุณภาพของหลักสูตรและความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัยในชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย พร้อมทั้งประเมินผลการใช้หลักสูตรในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้สำหรับผู้สูงวัยในยุคดิจิทัล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับชุมชนและระดับนโยบาย เพื่อส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย ลดความเสี่ยงจากภัยไซเบอร์ และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรม การใช้โซเชียลมีเดียของผู้สูงวัยในชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงวัย
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัยในชุมชนท้องถิ่น โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ได้แก่

- 1.1 ระยะศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรม
- 1.2 ระยะออกแบบและพัฒนาหลักสูตร
- 1.3 ระยะทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงวัยต้นแบบของศูนย์เรียนรู้ ผู้สูงวัยต้นแบบ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองเก่า จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีอายุระหว่าง 55-75 ปี ที่สมัครใจเข้าร่วมหลักสูตร และสามารถเข้าร่วมกระบวนการวิจัยได้ตลอดระยะเวลาของโครงการ จำนวน 30 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด 30 คน โดยใช้วิธีการสำมะโน (Census) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและลดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าการศึกษาประชากรขนาดเล็กควรเก็บข้อมูลจากทุกหน่วยของประชากร (Israel, 1992, p. 2)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถสะท้อนผลลัพธ์ของการวิจัยได้อย่างรอบด้าน ดังนี้

- 3.1 แบบสอบถามสภาพปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดีย
- 3.2 หลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัย
- 3.3 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย
- 3.4 แบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1932, pp. 5-55) จำนวน 5 ระดับ

4. วิธีรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรม

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดียของผู้สูงวัยในชุมชนท้องถิ่น และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตร

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

ผู้วิจัยนำผลจากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัย โดยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จากนั้นนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) และปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผล

ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One-group Pretest-Posttest Design) ดำเนินการวัดผลในด้านความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมหลักสูตร และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมหลักสูตร

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

- 5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 5.2 เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้สถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน (Dependent Sample t-test)
- 5.3 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัยในชุมชนท้องถิ่น ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษสภาพปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดียของผู้สูงวัยในชุมชนท้องถิ่น

ผู้สูงวัยในชุมชนมีปัญหาในการใช้เครื่องมือ การรู้ไม่เท่าทันข่าวปลอม และความเสี่ยงการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างภาพแล้วนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ผิดข้อมูลส่วนตัวอาจถูกนำไปสร้างภาพปลอม (Deepfake) อาจถูกใช้ในการแอบอ้างตัวตน เช่น สร้างบัญชีปลอม หรือหลอกลวงผู้อื่น มีความต้องการติดต่อครอบครัวและเพื่อน การหาความรู้ข่าวสาร และความบันเทิง มีการใช้โซเชียลมีเดียเป็นประจำทุกวัน อุปกรณ์หลัก คือ สมาร์ทโฟน แพลตฟอร์มที่นิยมใช้ คือ LINE, Facebook, YouTube และ TikTok

ระยะที่ 2 ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงวัย

หลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย ประกอบด้วย 2 แผน ระยะเวลา 4 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการใช้สื่อโซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย ระยะเวลา 2 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง
2. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างภาพโดยไม่ใช้ข้อมูลส่วนตัว ระยะเวลา 2 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

ตาราง 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีความชัดเจน	4.20	0.84	มาก
ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระกับระดับผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมในหลักสูตร	4.80	0.45	มากที่สุด
เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย น่าสนใจ	4.80	0.45	มากที่สุด
รูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.80	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับ	4.80	0.45	มากที่สุด
ใช้เครื่องมือวัดได้เหมาะสมกับเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.84	มาก
การวัดและประเมินผลเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.20	0.84	มาก
ระยะเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.89	มาก

3. ผลการประเมินความสอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหลักสูตร พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แต่ละรายการอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.87 โดยทั่วไป เครื่องมือที่มีค่า $IOC \geq 0.50$ ถือว่ายอมรับได้ (ประสพชัย พสุนนท์, 2558, หน้า 381) ดังนั้นหลักสูตรที่ออกแบบมาจึงมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และสามารถนำไปใช้ได้ ค่าดัชนีความสอดคล้อง แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการประเมินค่าความสอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงวัย

รายการประเมิน	IOC	แปลผล
แนวคิดและหลักการของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	0.67	สอดคล้อง
โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร	0.67	สอดคล้อง
การวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
ค่าเฉลี่ย	0.87	สอดคล้อง

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงวัย

ตาราง 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
คะแนนก่อนเรียน (10)	30	9.03	0.62	2.35*	0.025
คะแนนหลังเรียน (10)	30	9.43	0.82		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดอิทธิพล (Effect Size) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ Cohen's d พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.43 ซึ่งอยู่ในระดับเล็กถึงปานกลาง ตามเกณฑ์ของ Cohen (1988, pp. 24–27) แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ในระดับที่มีความหมายเชิงปฏิบัติ แม้ว่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจะไม่มากนัก แต่ผลที่เกิดขึ้นมีความสม่ำเสมอในกลุ่มตัวอย่างและมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 4 ความพึงพอใจของผู้สูงวัยที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหา			
เนื้อหามีความเหมาะสมกับผู้สูงวัย	4.80	0.41	มากที่สุด
เนื้อหาเข้าใจง่าย	4.77	0.43	มากที่สุด
เนื้อหาตรงกับความต้องการ	4.90	0.31	มากที่สุด
ด้านวิทยากร			
วิทยากรอธิบายชัดเจน	4.93	0.25	มากที่สุด
วิทยากรมีความรู้ความสามารถ	5.00	0.00	มากที่สุด
วิทยากรเปิดโอกาสให้ซักถาม	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
กิจกรรมมีความน่าสนใจ	4.87	0.35	มากที่สุด
มีการฝึกปฏิบัติจริง	5.00	0.00	มากที่สุด
ระยะเวลาเหมาะสม	4.50	0.51	มาก
ด้านการจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก			
สถานที่เหมาะสม	4.80	0.41	มากที่สุด
อุปกรณ์พร้อมใช้งาน	4.47	0.51	มาก
การจัดการโดยรวมเป็นระบบ	4.87	0.35	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น	4.90	0.31	มากที่สุด
สามารถนำไปใช้จริงได้	4.97	0.18	มากที่สุด
มีความมั่นใจในการใช้โซเชียลมีเดีย	4.90	0.31	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.84	0.17	มากที่สุด

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดียของผู้สูงวัยเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเนื่องจากช่วยให้เข้าใจบริบทจริงของผู้เรียน งานวิจัยจำนวนมาก

ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงวัยมีแนวโน้มใช้โซเชียลมีเดียเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเพื่อการติดต่อสื่อสารกับครอบครัว การติดตามข่าวสาร และความบันเทิง (Cotten, Schuster, & Seifert, 2022, p. 8) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงวัยใช้โซเชียล

มีเดียเป็นประจำทุกวัน และนิยมใช้แพลตฟอร์ม เช่น LINE, Facebook, YouTube และ TikTok

อย่างไรก็ตาม ผู้สูงวัยยังคงเผชิญกับข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะปัญหาด้านทักษะพื้นฐาน เช่น การใช้งานอุปกรณ์ การตั้งค่าบัญชี และการจัดการรหัสผ่าน (Nguyen, Büchi, & Geber, 2024, p. 3672) งานวิจัยยังพบว่า ผู้สูงวัยจำนวนมากมีความยากลำบากในการจดจำรหัสผ่าน และมีความเข้าใจจำกัดเกี่ยวกับระบบความปลอดภัยของแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งอาจนำไปสู่ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Alagood, Prybutok, & Prybutok, 2023, p. 1)

ในด้านพฤติกรรมการใช้สื่อ ผู้สูงวัยมักใช้สมาร์ทโฟนเป็นอุปกรณ์หลัก เนื่องจากมีความสะดวกในการพกพาและใช้งานง่าย (Robru, Setthasuravich, Pukdeewut, & Wetchakama, 2024, pp. 9–11) อย่างไรก็ตาม การใช้งานที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้สูงวัยมีความเสี่ยงต่อการได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในยุคดิจิทัล (Aimeur, Amri, & Brassard, 2023, p. 25) มีการศึกษาพบว่า ผู้สูงวัยมีความสามารถจำกัดในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และมีแนวโน้มเชื่อข้อมูลที่ได้รับจากโซเชียลมีเดียโดยไม่ได้ตรวจสอบแหล่งที่มา (Pacheco, 2024, pp. 109–110)

ในบริบทของประเทศไทย ปัญหาดังกล่าวมีความชัดเจนมากขึ้น โดยผู้สูงวัยบางส่วนเคยมีประสบการณ์การถูกหลอกลวงทางออนไลน์หรือได้รับข้อมูลเท็จ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Pituk et al., 2025, pp. 2–3) นอกจากนี้ Kraivanit, Limna, Somsuphap, & Chutipat (2025, pp. 14–15) ยังพบว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้งานและระดับความรู้ด้านเทคโนโลยีมีผลต่อความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของการฉ้อโกงทางดิจิทัล

ในด้านความต้องการ ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ต้องการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความบันเทิง ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญในการเรียนรู้เทคโนโลยี (Tsai et al., 2017, pp. 46–47) งานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าหากผู้สูงวัยได้รับการสนับสนุนด้านการเรียนรู้ที่เหมาะสม จะสามารถพัฒนาทักษะดิจิทัลและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lee, Lim, & Nam, 2022, pp. 7–8)

นอกจากนี้ แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของ UNESCO (2025, p. 33) ระบุว่าการพัฒนาทักษะของผู้สูงวัยควรครอบคลุมทั้งการเข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการใช้ข้อมูลอย่างปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงวัยในบริบทจริง

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรมของผู้สูงวัยในการใช้โซเชียลมีเดียมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยปัญหาด้านทักษะและความปลอดภัยเป็นอุปสรรคสำคัญ ขณะที่ความต้องการด้านการสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลเป็นแรงจูงใจในการใช้งาน ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยจึงควรคำนึงถึงทั้งสามองค์ประกอบ เพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของผู้สูงวัยได้อย่างแท้จริง

ผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัยในระยะที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย 2 แผนการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างภาพโดยไม่ใช้ข้อมูลส่วนตัว รวมระยะเวลา 24 ชั่วโมง สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงวัย โดยเน้นการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายควบคู่กับการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะดิจิทัลและความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Boffo, Bertani, Bramanti, Chattat, & Formenti, 2025, pp. S215–S217) อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางของ UNESCO ที่เน้นว่าการพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับผู้สูงวัยควรคำนึงถึงความเข้าใจง่าย การเข้าถึง และการออกแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน (UNESCO, 2025, p. 48)

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถส่งเสริมความรู้เท่าทันดิจิทัล โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยในการใช้งานโซเชียลมีเดีย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในสังคมปัจจุบัน โดยสอดคล้องกับการศึกษาที่ระบุว่าความรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงวัยควรครอบคลุมทั้งด้านการเข้าถึงข้อมูล การสื่อสาร การสร้างเนื้อหา ความปลอดภัย และการแก้ปัญหา (Oh et al., 2021, pp. 9–10) รวมถึงผลการศึกษาที่พบว่า การขาดทักษะดิจิทัลส่งผลต่อความเสี่ยงในการถูกหลอกลวงทางออนไลน์

และคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย (Xu et al., 2025, p. 3628) ดังนั้น การออกแบบหลักสูตรที่เน้นการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย จึงมีบทบาทสำคัญในการลดความเสี่ยงและเสริมสร้างศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

ในส่วนของการบูรณาการการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในหลักสูตร โดยเฉพาะการสร้างภาพโดยไม่ใช้ข้อมูลส่วนตัว ถือเป็นนวัตกรรมที่สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาทักษะดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ UNESCO ที่เน้นการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (UNESCO, 2025, p. 61) รวมถึงผลการศึกษาที่พบว่าผู้สูงวัยมีความสนใจในการใช้เทคโนโลยี AI แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความเข้าใจและความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัย (Ko, Nanayakkara, & Huff, 2025, pp. 2, 5) การออกแบบกิจกรรมที่เน้นการไม่ใช้ข้อมูลส่วนตัวจึงช่วยลดความกังวลดังกล่าว และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสม

จากผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงวัยในทุกองค์ประกอบ ทั้งด้านแนวคิด วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรม และการวัดประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสมเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพ ที่เน้นความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบหลักสูตร โดยระบุว่าหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องเชื่อมโยงระหว่าง วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ (Biggs, 2014, pp. 9–11) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางของ UNESCO ที่เน้นว่าหลักสูตรสำหรับผู้สูงวัยควรออกแบบให้เหมาะสมกับบริบท ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน (UNESCO, 2025, p. 48)

ในด้านความเหมาะสมของหลักสูตร ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาที่เข้าใจง่าย และรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย ซึ่งสะท้อนถึงการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boffo et al. (2025, pp. S215–S217) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้สูงวัย รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดด้านการรู้เท่าทันสื่อ

ดิจิทัล ที่ระบุว่าการเรียนรู้ต้องเน้นทั้งความเข้าใจและการนำไปใช้จริง (Oh et al., 2021, pp. 9–10)

นอกจากนี้ การออกแบบหลักสูตรในลักษณะการแบ่งเป็น 2 แผนการเรียนรู้ ยังสะท้อนแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (Modular Learning) ซึ่งเหมาะสมกับผู้สูงวัยที่ต้องการเวลาในการเรียนรู้และการทบทวน โดยสอดคล้องกับรายงานที่ระบุว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรส่งเสริมแรงจูงใจ ความมั่นใจ และการมีส่วนร่วม มากกว่าการเน้นเนื้อหาทางเทคนิคเพียงอย่างเดียว (European Association for the Education of Adults, 2024, pp. 5, 13)

โดยสรุป ผลการวิจัยในระยะที่ 2 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดด้านการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) สามารถตอบสนองต่อบริบทของผู้สูงวัย ช่วยลดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ จึงสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบของหลักสูตรสำหรับการส่งเสริมทักษะดิจิทัลให้ผู้สูงวัยได้ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

ผลการทดลองใช้หลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้สูงวัยในระยะที่ 3 ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถพัฒนาความรู้และทักษะของผู้สูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้านดิจิทัลที่เหมาะสมสามารถเพิ่มระดับความรู้และทักษะของผู้สูงวัยได้อย่างมีนัยสำคัญ (Xu et al., 2025, pp. 3627–3628) อีกทั้งยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการออกแบบหลักสูตรที่เน้นการฝึกปฏิบัติและการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลจากข้อมูลในตาราง 3 พบว่า คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 9.03 และหลังเรียนเฉลี่ย 9.43 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีคะแนนก่อนเรียนสูงมากอยู่แล้ว (เกิด ceiling effect) จึงมีพื้นที่ให้คะแนนเพิ่มขึ้นได้ค่อนข้างจำกัด ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ค่า Cohen's d อยู่เพียงประมาณ 0.43 แม้ว่าผลการทดสอบจะมีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม และกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงวัยต้นแบบที่มีพื้นฐานด้านทักษะดิจิทัลมาก่อน

นอกจากนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ส่ววัยที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวิชาการ กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ และประโยชน์ที่ได้รับ เช่น การสามารถนำความรู้ไปใช้จริงและมีความมั่นใจในการใช้โซเชียลมีเดียเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Czaja, Boot, Charness, & Rogers (2019, pp. 132–137) ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ดิจิทัลในผู้สูงวัย ได้แก่ คุณภาพของผู้สอน การสนับสนุนระหว่างการเรียนรู้ และการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงแนวคิดของ European Association for the Education of Adults ที่ระบุว่า การเรียนรู้ของผู้สูงวัยควรสร้างความมั่นใจ แรงจูงใจ และความรู้สึกลึกซึ้งว่าสามารถนำไปใช้ได้จริง

โดยสรุป ผลการทดลองใช้หลักสูตรในระยะที่ 3 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพทั้งในด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของผู้ส่ววัย สามารถพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และเสริมสร้างความมั่นใจในการใช้โซเชียลมีเดียของผู้ส่ววัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้ส่ววัยในบริบทอื่นได้

การวิจัยนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัยสำหรับผู้ส่ววัยในชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา สามารถตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการ และพฤติกรรมการใช้งานจริงของผู้ส่ววัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่ออกแบบมีความสอดคล้องเหมาะสม และมีประสิทธิผลเชิงประจักษ์ โดยช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และสร้างความพึงพอใจในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังสามารถเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ความปลอดภัยทางไซเบอร์ และความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงการประยุกต์ใช้ AI อย่างเหมาะสม สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบริบทชุมชน การมีส่วนร่วม และการฝึกปฏิบัติจริง เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับศักยภาพผู้ส่ววัยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. การออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง ควรคงรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบฝึกปฏิบัติ และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เนื่องจากช่วยให้ผู้ส่ววัยเข้าใจง่าย เกิดความมั่นใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง
2. การส่งเสริมทักษะความปลอดภัยทางดิจิทัล ควรเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันข่าวปลอม การป้องกันการหลอกลวงออนไลน์ และการรักษาความเป็นส่วนตัว เพื่อช่วยลดความเสี่ยงจากภัยไซเบอร์ที่ผู้ส่ววัยเผชิญ
3. การบูรณาการเทคโนโลยี AI อย่างปลอดภัย ควรส่งเสริมการใช้ AI ในลักษณะที่ไม่ใช้ข้อมูลส่วนตัว และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยง เช่น การสร้างภาพปลอม เพื่อให้ผู้ส่ววัยสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างปลอดภัยและมีจริยธรรม
4. การพัฒนาศักยภาพวิทยากร ควรพัฒนาวิทยากรให้มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้สำหรับผู้ส่ววัย โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความอดทน และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขนาดและความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง เช่น การทดลองแบบมีกลุ่มควบคุม ควรศึกษากับผู้ส่ววัยในพื้นที่ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ชุมชนชนบท เมืองใหญ่ หรือกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อเพิ่มความครอบคลุมและความสามารถในการอธิบายผลในภาพรวม ศึกษาผลกระทบระยะยาวของหลักสูตร
2. ควรมีการติดตามผลในระยะยาว หรือติดตามผลระยะ 3–6 เดือน เพื่อประเมินว่าผู้ส่ววัยยังคงนำความรู้ไปใช้จริงหรือไม่ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืนเพียงใด
3. ควรพัฒนาและทดสอบรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ควรทดลองเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ เช่น การเรียนออนไลน์ (Online) การเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) หรือการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ส่ววัย

เอกสารอ้างอิง

- ประสพชัย พสุนนท์. (2558). ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18, 376–396.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). *รายงานพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.
- Alagood, J., Prybutok, G., & Prybutok, V. R. (2023). Navigating Privacy and Data Safety: The Implications of Increased Online Activity among Older Adults Post-COVID-19 Induced Isolation. *Information*, 14(6), 346. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/info14060346>
- Aïmeur, E., Amri, S., & Brassard, G. (2023). Fake news, disinformation and misinformation in social media: A review. *Social Network Analysis and Mining*, 13(1), 30. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s13278-023-01028-5>
- Biggs, J. (2014). Constructive alignment in university teaching. *HERDSA Review of Higher Education*, 1, 5–22.
- Boffo, V., Bertani, M., Bramanti, D., Chattat, R. & Formenti, L. (2025). Education and learning for active aging: Promising practices and findings from the Age-It Research Program. *The Journals of Gerontology: Series B, Psychology and Social Sciences*, 80(Suppl_2), S212–S221. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/geronb/gbaf175>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cotten, S. R., Schuster, A. M., & Seifert, A. (2022). Social media use and well-being among older adults. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101293. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.12.005>
- Czaja, S. J., Boot, W. R., Charness, N., & Rogers, W. A. (2019). *Designing for older adults: Principles and Creative Human Factors Approaches*, (3rd ed.). Boca Raton, FL: CRC Press.
- European Association for the Education of Adults. (2024). *Manifesto for Adult Learning in the 21st Century*. Retrieved from <https://eaea.org/why-adult-education-2/digitalisation/>
- Israel, G. D. (1992). *Determining sample size (PEOD-6)*. Retrieved from <http://edis.ifas.ufl.edu/pd006>
- Kemp, S. (2024). *Digital 2024: Global overview report*. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2024-global-overview-report>
- Ko, E. G., Nanayakkara, S., & Huff Jr, W. E. (2025). *Empowering older adults through GenAI literacy (arXiv preprint arXiv:2506.06225)*. CHIEA'25, April 26–May 1, 2025, Japan: Yokohama. Retrieved from <https://arxiv.org/abs/2506.06225>
- Kraiwanit, T., Limna, P., Sonsuphap, R., & Chutipat, V. (2025). Predictors of digital fraud: Evidence from Thailand. *Journal of Risk and Financial Management*, 18(12), 671. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/jrfm18120671>
- Lee, H., Lim, J.-A., & Nam, H.-K. (2022). Effect of a digital literacy program on older adults' digital social behavior: A quasi-experimental study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(19), 12404. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/ijerph191912404>
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 5–55.
- Nguyen, M. H., Büchi, M., & Geber, S. (2024). Everyday disconnection experiences: Exploring people's understanding of digital well-being and management of digital media use. *New Media & Society*, 26(6), 3657–3678. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/14614448221105428>

- Oh, S. S., Kim, K., Kim, M., Oh J., Chu, S. & Choi J. (2021). Measurement of digital literacy among older adults: Systematic review. *Journal of Medical Internet Research*, 23(2), e26145. Retrieved from <https://doi.org/10.2196/26145>
- Pacheco, E. (2024). Older Adults' Safety and Security Online: A Post–Pandemic Exploration of Attitudes and Behaviors. *Journal of Digital Media & Interaction*, 7(17), 107–126. Retrieved from <https://doi.org/10.34624/jdmi.v7i17.37825>
- Pituk, P., Chutipattana, N., Laor, P., Sukdee, T., Kittikun, J., Jitwiratnukool, W., Fajriyah, R., & Saisanan Na Ayudhaya, W. (2025). Digital Media Victimization Among Older Adults in Upper–Southern Thailand. *Informatics*, 12(1), 24. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/informatics12010024>
- Robru, K., Setthasuravich, P., Pukdeewut, A., & Wetchakama, S. (2024). Internet use for health-related purposes among older people in Thailand: An analysis of nationwide cross-sectional data. *Informatics*, 11(3), Article 55. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/informatics11030055>
- Tsai, H.–Y. S., Shillair, R., & Cotten, S. R. (2017). Social support and “playing around”: An examination of how older adults acquire digital literacy with tablet computers. *Journal of Applied Gerontology*, 36(1), 29–55. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/0733464815609440>
- UNESCO. (2025). *AI and education: Protecting the rights of learners*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000395373>
- Xu, L., Ng, D. T. K., Lee, C. S. Y., Peng, P., & Chu, S. K. W. (2025). A systematic review of digital literacy in lifelong learning for older adults: Challenges, strategies, and learning outcomes. *Educational Technology Research and Development*, 73(1), 3627–3674. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s11423-025-10530-w>